

Hugo Claus over zijn werk: Het is onbeschaamd om boek te schrijven

(Van onze redactie in Amsterdam)

AMSTERDAM — „Het is zeer onbeschaamd om een boek te schrijven”, meent Hugo Claus, luttele dagen nadat hij bij de Bezige Bij het manuscript heeft ingeleverd van zijn roman 'Schaamte', die in de boekenweek moet verschijnen. Toen wij Claus een week geleden vroegen hoever hij met dit manuscript was, antwoordde hij: nog een paar hoofdstukken.

De tijd drong een beetje, want Claus, die in schrijverskringen de naam heeft een hard werker te zijn („dat lijkt misschien maar zo, omdat ik op zo veel gebieden werk”), is door zijn uitgever Geert Lubberhuizen een biljartspeel in het vooruitzicht gesteld als hij kans zag omstreeks de jaarwisseling 'Schaamte' af te maken.

„Deze week ga ik met Lubber-

uit de wereld der

MUZEN

huizen en enige vrienden een biljart uitzoeken, ik verheug me daar zeer op”. Hij kent het spel zoals het in Nederland (steeds minder) wordt gespeeld, met een keu en drie ballen, niet. „Vroeger in België heb ik wel zo'n spel bedreven, met houten ringetjes, maar dat is toch niet hetzelfde”.

'Schaamte' heet zijn nieuwe roman, „maar wat moet ik er over zeggen? Wat ik kwijt wilde staat in het boek”, een anekdote over

een aantal kunstklooiën op een eiland dat een televisiefilmpje voorbereidt.

Het boek is geschreven in verschillende stijlen, aldus Claus. Het is afwisselend een detective, een prachtig liefdesverhaal, een satire, een ontdekkingsroman. Er komt een moord in voor. „Een van de mensen is een monster, maar dat blijkt uit het verhaal, dat laat ik de lezer zelf ontdekken. De anderen, op zoek naar hun persoonlijkheid en in hun streven naar intiemere omgang met elkaar, moeten bij zichzelf te rade gaan om daarin te slagen. Zij moeten zich ontdoen van de hindernissen die het contact met zichzelf en anderen in de weg staan”.

Onwaarschijnlijk

„Daar komen zij in conflict met hun schaamtegevoel. Contact met een ander tot stand brengen betekent dat men een deel van zichzelf moet prijsgeven. Dat is het thema van de roman, hoewel geen handboek voor psychoanalyse. Het blijft een poëtische verhandeling, een fictie. Sommige passages in 'Schaamte' zijn dan ook zeer onwaarschijnlijk. Maar als je een boek schrijft heb je het voordeel dat je ontwikkelingen kunt schrijven die de lezer onwaarschijnlijk zullen voorkomen. Die mogelijkheid vind ik juist een van de boeiende aspecten van de roman”, aldus Claus.

Hugo Claus is, in vergelijking met veel anderen, een boeiend verteller. Een man die niet snel zal praten, maar dan schijnbaar moeiteloos met weinig woorden regelmatig zinnen opbouwt. „Voorwaar een dichter”, naar Claus zelf 10 jaar geleden zei.

Een man uit het zuiden, met soms een onmiskenbaar Vlaamse woordkeus, een Belg die ons een paar jaar geleden toevertrouwde niet te geloven dat zijn land als bestuurlijke eenheid nog een lang leven beschoren zou zijn. Een verteller pur sang, die zich in de anderhalf jaar dat hij nu in Amsterdam woont, op korte afstand van de Stadsschouwburg, hier volkomen thuis is gaan voelen.

Claus schrijft zijn romans niet vanuit een gegeven. „Een toneelstuk zie je voor je, een gedicht komt spontaan, als in een flits, maar een roman is een geploeter, waarin je tijdens het schrijven pas ziet wat je ontdekt”. Heb je niet het gevoel dat je veel van jezelf prijsgeeft wanneer je over zoiets als schaamtegevoel schrijft?

„De meeste van onze gedragingen worden beheerst door schaamte, als je meer wilt dan vrijblijvend vertellen, moet je je eigen schaamte overwinnen”, gelooft hij. „Maar ook, je hebt het, als je een roman schrijft, nodig iemand iets bepaalds te laten zeggen of doen, zonder dat je daarmee jezelf helemaal prijsgeeft. Als

je schrijft, koketteer je met je zelf, dat is een gegeven. Als ik een parallel zou moeten trekken tussen dit boek en een van mijn vroegere, is het met 'De Verwondering'. Die begrippen liggen niet zover uit elkaar”.

Zonder einde

Er staat voor dit jaar nog meer op Claus' programma dan de verschijning van 'Schaamte' alleen. Maandag beginnen hier in de Stadsschouwburg repetities van het Italiaanse toneelstuk 'Thereza', onder zijn regie. („Inspraak van de acteurs is beperkt toegestaan, het moet niet hinderlijk worden”). Verder staat de verschijning van een grote gedichtenbundel op het programma (titel: Au) en een roman waarvan het manuscript ook kortgeleden gereed gekomen is: 'Het jaar van de kreeft'.

„De kreeft is een ontroerende liefdesroman, waarvan ik nog niet weet of het goed of slecht zal aflopen. Dat wil ik pas op de proeven beslissen. Dat kan men vreemd vinden, maar dat hoort naar mijn gevoel bij een karakterboek als dit, waarin de dolzinnigste liefde, de grootste haat en diep misprijzen voorkomen.

„Het liefst had ik twee einden of geen, de keus tussen zij leefden nog lang en gelukkig en zoiets als 'hij zwaaide en zei adieu tegen haar'. 'De kreeft' zal niet gelijk met 'Schaamte' verschijnen, er zal een decante tussentijd voor 'De kreeft' komen, dan kunnen de mensen het liefdesverhaal meemen op vakantie”.